

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (deveti senat)

z dne 15. junija 2023 *

„Predhodno odločanje – Varstvo potrošnikov – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Direktiva 93/13/EGS – Hipotekarni kredit, indeksiran v tuji valuti – Člen 6(1) – Člen 7(1) – Predlog za sprejetje začasnih ukrepov – Odložitev izpolnjevanja kreditne pogodbe – Zagotovitev polnega učinka restitucijskega učinka“

Zadeva C-287/22,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Sąd Okręgowy w Warszawie XXVIII Wydział Cywilny (regionalno sodišče v Varšavi, XXVIII. civilni oddelek, Poljska) z odločbo z dne 24. marca 2022, ki je na Sodišče prispela 3. maja 2022, v postopku

YQ,

RJ

proti

Getin Noble Bank S.A.,

SODIŠČE (deveti senat),

v sestavi L. S. Rossi, predsednica senata, S. Rodin, sodnik, in O. Spineanu-Matei (poročevalka), sodnica,

generalna pravobranilka: L. Medina,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za RJ in YQ M. Pledziewicz, radca prawny,
- za Getin Noble Bank S.A. Ł. Hejmej, M. Przygodzka in A. Szcześniak, adwokaci,
- za poljsko vlado B. Majczyna in S. Żyrek, agenta,

* Jezik postopka: poljščina.

- za portugalsko vlado P. Barros da Costa, C. Chambel Alves in A. Cunha, agenti,
- za Evropsko komisijo I. Rubene, N. Ruiz García in A. Szmytkowska, agenti,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalne pravobranilke, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 6(1) in člena 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288, ter popravka v UL 2019, L 214, str. 25, in v UL 2023, L 17, str. 100) v povezavi z načeloma učinkovitosti in sorazmernosti.
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med osebama YQ in RJ na eni strani ter banko Getin Noble Bank S.A. na drugi v zvezi s predlogom za sprejetje začasnih ukrepov, s katerimi se predlaga odložitev izpolnjevanja pogodbe o hipotekarnem kreditu, indeksiranem v tuji valuti, do sprejetja končne odločitve o vračilu zneskov, ki so bili neupravičeno plačani na podlagi nepoštenih pogojev iz te pogodbe.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Člen 6(1) Direktive 93/13 določa:
„Države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nepoštenih pogojev.“
- 4 Člen 7(1) navedene direktive določa:
„Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

Poljsko pravo

Civilni zakonik

- 5 Ustawa – Kodeks cywilny (zakon o civilnem zakoniku) z dne 23. aprila 1964 (Dz. U. št. 16, pozicija 93), v prečiščeni različici (Dz. U. 2020, pozicija 1740) (v nadaljevanju: civilni zakonik), v členu 385¹ določa:

„1. Potrošnika pogodbeni pogoji, ki niso bili dogovorjeni posamično, ne zavezujejo, če se z njimi njegove pravice in obveznosti določajo v nasprotju z dobrimi običaji, tako da so v bistvenem nasprotju z njegovimi interesi (nepošteni pogoji). To ne velja za pogoje, ki se nanašajo na glavne obveznosti pogodbenih strank, zlasti ceno ali plačilo, če je njihovo besedilo jasno.

2. Če pogoj te pogodbe na podlagi odstavka 1 potrošnika ne zavezuje, drugi pogoji navedene pogodbe stranki še naprej zavezujejo.

3. Pogodbeni pogoji, ki niso dogovorjeni posamično, so tisti pogodbeni pogoji, na katerih vsebino potrošnik ni imel dejanskega vpliva. To velja zlasti za pogodbene pogoje, prevzete iz tipske pogodbe, ki jo je potrošniku predlagal njegov sopogodbenuk.

4. Dejstvo, da je bilo pogodbeno določilo dogovorjeno posamično, mora dokazati tisti, ki se nanj sklicuje.“

- 6 Člen 405 civilnega zakonika določa:

„Kdor je brez pravne podlage pridobil premoženjsko korist v škodo druge osebe, mora vrniti to korist v naravi, če to ni mogoče, pa plačati njeno protivrednost.“

- 7 Člen 410 tega zakonika določa:

„1. Določbe prejšnjih členov se uporabljajo zlasti v primeru izpolnitve brez pravnega temelja.

2. Izpolnitev je brez pravnega temelja, če oseba, ki jo je opravila, k izpolnitvi sploh ni bila zavezana ali izpolnitve ni bila zavezana opraviti prejemniku izpolnitve, ali če je podlaga za izpolnitev prenehala, ali če predvideni namen izpolnitve ni bil dosežen, ali če je bil pravni posel, ki je podlaga za obveznost izpolnitve, neveljaven in tudi po izpolnitvi ni postal veljaven.“

Zakonik o civilnem postopku

- 8 Ustawa – Kodeks postępowania cywilnego (zakon o zakoniku o civilnem postopku) z dne 17. novembra 1964 (Dz. U. št. 43, pozicija 296), v prečiščeni različici (Dz. U. 2021, pozicija 1805) (v nadaljevanju: zakonik o civilnem postopku), v členu 189 določa:

„Tožeča stranka lahko pri sodišču vloži predlog za ugotovitev obstoja oziroma neobstoja pravnega razmerja ali pravice, če ima za to pravni interes.“

- 9 Člen 730¹ tega zakonika določa:

„1. Odreditev zavarovanja lahko zahteva vsaka stranka, če *prima facie* izkaže obstoj svoje terjatve in pravni interes za odreditev tega zavarovanja.

2. Pravni interes za odreditev zavarovanja je podan, če bi bila zaradi neodobritve zavarovanja onemogočena ali resno otežena izvršitev odločbe, ki jo je treba sprejeti v obravnavani zadevi, ali bi bilo kako drugače onemogočeno ali resno oteženo doseganje cilja postopka v tej zadevi.

[...]

3. Pri odločanju o predlogu za zavarovanje sodišče interese strank postopka upošteva tako, da je upravičencu zagotovljeno ustrezno pravno varstvo, zavezanec pa ni čezmerno obremenjen.“

10 V skladu s členom 731 navedenega zakonika odreditev zavarovanja ne more biti namenjena poravnavi terjatve, razen če zakon določa drugače.

11 Člen 755 istega zakonika določa:

„1. Če predmet zavarovanja ni denarna terjatev, sodišče zavarovanje odredi na način, ki se mu glede na okoliščine obravnavane zadeve zdi primeren, pri čemer lahko uporabi tudi načine, ki so določeni za zavarovanje denarnih terjatev. Sodišče lahko zlasti:

1) uredi pravice in obveznosti strank ali udeležencev zadevnega izvršilnega postopka za čas trajanja tega postopka;

2) prepove odsvojitev predmetov ali pravic, ki so predmet postopka;

3) prekine postopek izvršbe ali drug postopek, namenjen izvršitvi zadevne odločbe;

4) [...]

5) odredi vpis primerne zaznambe v zemljiško knjigo ali ustrezen register.

2. [...]

2¹. Člen 731 se ne uporablja, če je zavarovanje potrebno za preprečitev neposredne škode ali drugih, za upravičenca neugodnih posledic.

3. Sodišče zavezancu vroči sklep, izdan na seji, izključeni za javnost, v katerem mu naloži, naj izvede ali opusti dejanje ali naj ne ovira dejanj upravičenca. Ta določba se ne uporablja za sklepe, s katerimi se naloži izročitev stvari, ki so v posesti zavezanca.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

12 Osebi YQ in RJ sta leta 2008 z banko Getin Noble Bank sklenili pogodbo o hipotekarnem kreditu, ki se odplačuje obročno, za obdobje 360 mesecev v višini 643.395,63 poljskih zlotov (PLN) (približno 140.000 EUR) (v nadaljevanju: kreditna pogodba iz postopka v glavni stvari). Ta kreditna pogodba je določala pogoj o pretvorbi tega zneska v švicarske franke (CHF) po nakupnem tečaju, ki ga je določila ta banka, in s spremenljivo obrestno mero. Mesečne obroke, izračunane v CHF, je bilo treba vrniti v PLN po prodajnem tečaju CHF, ki ga je prav tako enostransko določila navedena banka. Tožeči stranki v postopku v glavni stvari sta informacijo o vplivu sprememb obrestne mere in menjalnega tečaja na navedeno kreditno pogodbo prejeli v obliki primerjalne tabele.

- 13 Ti tožeči stranki sta 25. maja 2021 pri Sąd Okręgowy w Warszawie (regionalno sodišče v Varšavi, Poljska), ki je sodišče, ki odloča na prvi stopnji, vložili predlog, naj se ugotovi ničnost kreditne pogodbe iz postopka v glavni stvari in naj se banki Getin Noble Bank naloži plačilo zneska 375.042,34 PLN (približno 94.000 EUR), to je zneska mesečnih obrokov, ki sta jih ti tožeči stranki že plačali na dan vložitve njunega predloga pri navedenem sodišču, skupaj z zakonskimi zamudnimi obrestmi in stroški. Navedeni tožeči stranki sta v zvezi s tem trdili, da so pogoji iz te kreditne pogodbe, ki se nanašajo na indeksacijo zneska zadevnega kredita v tuji valuti, „nepošteni pogoji“ v smislu člena 3(1) Direktive 93/13.
- 14 Tožeči stranki v postopku v glavni stvari sta vložili tudi predlog za sprejetje začasnih ukrepov, s katerim predlagata ureditev pravic in obveznosti strank v postopku tako, da se sprva odloži obveznost plačevanja mesečnih obrokov, določenih v navedeni kreditni pogodbi, v višini zneska in na datume, ki so določeni v tej pogodbi, za obdobje od vložitve tožbe na prvi stopnji do pravnomočnega zaključka postopka, nato se banki Getin Noble Bank prepove, da jima pošlje obvestilo o odpovedi pogodbe, in nazadnje, se tej banki prepove, da pri Biuro Informacji Gospodarczej (urad za gospodarske informacije, Poljska) objavi informacijo o tem, da tožeči stranki iz postopka v glavni stvari zadevnega kredita ne plačujeta, v obdobju od sprejetja predlaganih začasnih ukrepov do zaključka postopka.
- 15 Navedeno sodišče pa je predlog za sprejetje začasnih ukrepov, ki sta ga vložili tožeči stranki v postopku v glavni stvari, zavrnilo. Po mnenju navedenega sodišča ti tožeči stranki nista dokazali obstoja pravnega interesa za vložitev predloga za sprejetje začasnih ukrepov, ker na podlagi ničesar ni mogoče sklepati, da bi nesprejetje takih začasnih ukrepov onemogočilo ali resno otežilo izvršitev sodne odločbe, ki jo je treba sprejeti v postopku v glavni stvari, ali doseganje cilja postopka v tej zadevi. Zato naj pogoji iz člena 730¹(1) in (2) zakonika o civilnem postopku ne bi bili izpolnjeni.
- 16 Tožeči stranki iz postopka v glavni stvari sta zoper odločbo istega sodišča vložili pritožbo pri Sąd Okręgowy w Warszawie XXVIII Wydział Cywilny (regionalno sodišče v Varšavi, XXVIII. civilni oddelek, Poljska), ki je predložitveno sodišče, pri čemer sta trdili, da imata pravni interes za vložitev predloga za sprejetje navedenih začasnih ukrepov. Banka Getin Noble Bank je tak predlog izpodbijala, pri čemer je med drugim trdila, da *prima facie* obstoj terjatve teh tožečih strank ni bil izkazan. Poleg tega je ta banka izrazila pomisleke glede nepoštenosti pogojev kreditne pogodbe iz postopka v glavni stvari in poudarila, da je njeno finančno stanje dobro.
- 17 Predložitveno sodišče navaja, da je bil pri njem vložen predlog za sprejetje začasnih ukrepov, in sicer za odložitev izpolnjevanja obveznosti plačila mesečnih obrokov, določenih v kreditni pogodbi iz postopka v glavni stvari, za obdobje od datuma vložitve tožbe na prvi stopnji do pravnomočnega zaključka postopka. V zvezi s predlogom za sprejetje začasnih ukrepov navedeno sodišče pojasnjuje, da odloča na podlagi *prima facie* izkaza dejstev, ki jih navedejo stranke v postopku v glavni stvari.
- 18 V zvezi s tem navedeno sodišče na eni strani glede *prima facie* obstoja terjatve tožečih strank iz postopka v glavni stvari meni, da je izkazano, da so nekateri od zadevnih pogodbenih pogojev nepošteni in da je treba ugotoviti, da je kreditna pogodba iz postopka v glavni stvari nična, ker izpolnitev te pogodbe v skladu s poljskim pravom objektivno ni več mogoča. Isto sodišče opozarja, da ima na podlagi člena 410 civilnega zakonika vsaka stranka nične pogodbe pravico do povračila tega, kar je bilo izpolnjeno, ki ni odvisna od pravice druge stranke.

- 19 Po drugi strani predložitveno sodišče v zvezi z dokazovanjem pravnega interesa tožečih strank v postopku v glavni stvari navaja, da je tak interes v skladu s členom 730¹(2) zakonika o civilnem postopku podan, če bi bila zaradi nesprejetja začasnih ukrepov onemogočena ali resno otežena izvršitev odločbe, ki jo je treba sprejeti v postopku v glavni stvari, ali doseganje cilja postopka v tej zadevi.
- 20 Navedeno sodišče navaja, da nacionalna sodišča vseeno redko ugodijo predlogom potrošnikov za sprejetje takih začasnih ukrepov v okoliščinah, kakršne so te v postopku v glavni stvari. Nekatera od teh sodišč naj bi namreč navedla, da tožba za ugotovitev ničnosti pogodbe zaradi nepoštenosti pogodbenega pogoja v njej ne more privedi do izvršbe in zato sprejetje začasnih ukrepov ni potrebno. Druga sodišča naj bi menila, da izdaja zavarovanja z začasno odredbo ne sme biti namenjena izpolnitvi terjatve, temveč preprečevanju nastanka škode ali drugih negativnih posledic za zadevnega potrošnika, tako da bi bila izdaja takega zavarovanja mogoča le, če bi bilo *prima facie* izkazano, da je finančno stanje zadevne banke slabo. Nazadnje, obstajala naj bi sodna praksa istih sodišč, v skladu s katero mora zadevni potrošnik v primeru ničnosti kreditne pogodbe svoje obveznosti do te banke izpolniti tako, da ji vrne izposojeno glavnico. Zato naj ta potrošnik ne bi imel nobenega interesa, da predlaga sprejetje začasnih ukrepov, kakršne se predlaga v postopku v glavni stvari, saj naj bi moral ta potrošnik vsekakor opraviti plačila navedeni banki ne glede na končno meritorno odločitev, ki jo je treba sprejeti, iz naslova vračila porabljene glavnice ali iz naslova „nadomestila za porabo te glavnice“.
- 21 Predložitveno sodišče med drugim meni, da Direktiva 93/13 v delu, v katerem je njen namen varstvo zadevnega potrošnika z vzpostavitev enakosti med strankama, nasprotuje zavrnitvi sprejetja takih začasnih ukrepov. Navedeno sodišče meni, da kadar odprava nepoštenih pogodbenih pogojev pomeni, da bi bila kreditna pogodba v celoti neveljavna, je sprejetje ustreznih začasnih ukrepov – kot je odložitev izpolnjevanja obveznosti plačila mesečnih obrokov, ki vključujejo glavnico in obresti, zapadle na podlagi te kreditne pogodbe, za čas trajanja postopka – načeloma potrebno za zagotovitev polnega učinka meritorne odločitve, ki jo je treba sprejeti. Po mnenju navedenega sodišča bi zavrnitev sprejetja takih začasnih ukrepov, kadar po odpravi nepoštenih pogodbenih pogojev iz navedene kreditne pogodbe te objektivno ni več mogoče izpolniti, ogrozila restitucijski učinek, določen s členom 6(1) in členom 7(1) Direktive 93/13, ter s tem polni učinek teh določb.
- 22 V zvezi s tem predložitveno sodišče med drugim pojasnjuje, da poljsko pravo določa postopkovna pravila, v skladu s katerimi se višina zahtevka določi na dan vložitve predloga za ugotovitev ničnosti zadevne kreditne pogodbe. Potrošnik naj bi torej lahko zahteval vračilo le zneska mesečnih obrokov, ki so bili že plačani do tega datuma. Zato naj bi moral ta potrošnik, če na začetku postopka ne bi bili sprejeti začasni ukrepi, po zaključku tega postopka proti zadevni banki začeti nov postopek, katerega predmet bi bilo vračilo mesečnih obrokov, ki jih je ta potrošnik plačal v obdobju med začetkom in zaključkom tega novega postopka. Po mnenju predložitvenega sodišča tak položaj navedenega potrošnika kaznuje in posega v polni učinek Direktive 93/13. Poleg tega naj s sprejetjem take meritorne odločbe ne bi bilo mogoče doseči vzpostavitve ravnotežja med pravicami in obveznostmi strank, saj bi bil le ta isti potrošnik prisiljen začeti drug sodni postopek za uveljavljanje svojih pravic in bi za ta postopek torej namenil še več finančnih sredstev in časa.

- 23 V teh okoliščinah je Sąd Okręgowy w Warszawie XXVIII Wydział Cywilny (regionalno sodišče v Varšavi, XXVIII. civilni oddelek) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali člena 6(1) in 7(1) Direktive 93/13 ob upoštevanju načel učinkovitosti in sorazmernosti nasprotujeta taki razlagi nacionalnih predpisov ali nacionalni sodni praksi, v skladu s katerima lahko nacionalno sodišče – zlasti glede na plačilne obveznosti potrošnika v razmerju do zadevnega trgovca ali dobro finančno stanje trgovca – ne ugotovi predlogu potrošnika za izdajo začasne odredbe (zavarovanje tožbenega zahtevka), s katero se za čas trajanja postopka odloži izvajanje pogodbe, ki bo verjetno razglašena za nično, ker bodo iz nje odpravljeni nepošteni pogoji?“

Vprašanje za predhodno odločanje

Dopustnost

- 24 Banka Getin Noble Bank prereka dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe.
- 25 Tožena stranka v postopku v glavni stvari v zvezi s tem na prvem mestu v bistvu trdi, da se ta predlog ne nanaša na razlago prava Unije, ker se določbe Direktive 93/13 ne uporabljajo za učinke odprave nepoštenih pogojev, saj naj bi bil cilj te direktive dosežen, ko je med strankama vzpostavljeno ravnotežje. Učinki neveljavnosti pogodbe, ki vsebuje nepošteno pogoje, naj bi torej spadali na področje nacionalnega prava. Zato naj bi se vprašanje predložitvenega sodišča dejansko nanašalo na pogoje uporabe začasnih ukrepov v okoliščinah, v katerih bi bile stranke te pogodbe zaradi ničnosti zadevne pogodbe postavljene v enakopraven položaj in ne bi bile več v razmerju med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom. Tako naj se določbe navedene direktive ne bi smele uporabiti za presojo utemeljenosti predloga za sprejetje teh začasnih ukrepov.
- 26 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je le nacionalno sodišče, ki odloča o sporu o glavni stvari, pristojno, da presodi potrebo po predhodni odločbi in upoštevnost vprašanj, ki jih postavi Sodišču, za katera velja domneva upoštevnosti. Tako Sodišče načeloma mora odločiti, če se postavljeno vprašanje nanaša na razlago oziroma veljavnost pravila prava Unije, razen če zahtevana razlaga očitno nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom tega spora, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo pravnih in dejanskih elementov, ki so potrebni, da bi lahko na zastavljeno vprašanje dalo koristne odgovore (glej v tem smislu sodbo z dne 5. maja 2022, Zagrebačka banka, C-567/20, EU:C:2022:352, točka 43 in navedena sodna praksa).
- 27 Poleg tega se v skladu z ustaljeno sodno prakso, kadar ni očitno, da razlaga določbe prava Unije nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, ugovor v zvezi z neuporabo te določbe v postopku v glavni stvari ne nanaša na dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe, ampak na vsebino postavljenih vprašanj (sodbi z dne 4. julija 2019, Kirschstein, C-393/17, EU:C:2019:563, točka 28, in z dne 27. aprila 2023, M. D. (Prepoved vstopa na Madžarsko), C-528/21, EU:C:2023:341, točka 52 in navedena sodna praksa).
- 28 V obravnavani zadevi se na eni strani spor o glavni stvari nanaša na predlog za sprejetje začasnih ukrepov, s katerimi se med drugim predlaga odložitev izpolnjevanja pogodbe o hipotekarnem kreditu, ki jo je prodajalec oziroma ponudnik sklenil s potrošnikoma, do končne odločitve o ugotovitvi neveljavnosti te pogodbe zaradi nepoštenosti enega od pogojev iz te pogodbe. Na

drugi strani se vprašanje za predhodno odločanje nanaša na razlago določb Direktive 93/13, ki državam članicam med drugim nalagajo, da zagotovijo, da obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki, in je namenjeno ugotavljanju, ali te določbe nasprotujejo nacionalni sodni praksi, po kateri je tak predlog mogoče zavrni.

- 29 V teh okoliščinah ni očitno, da zahtevana razlaga Direktive 93/13 nima nobene zveze z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari ali da je izpostavljen problem hipotetičen.
- 30 Poleg tega je treba opozoriti, da varstvo, ki ga zagotavlja Direktiva 93/13, ne more biti omejeno zgolj na čas izpolnjevanja pogodbe, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, ampak velja tudi po izpolnitvi te pogodbe. Čeprav je res, da morajo države članice v primeru neveljavnosti pogodbe, sklenjene med potrošnikom in prodajalcem ali ponudnikom, zaradi nepoštenosti enega od pogojev iz te pogodbe, z nacionalnim pravom urediti učinke te neveljavnosti, to ne spremeni dejstva, da je treba to storiti ob spoštovanju varstva, ki je s to direktivo zagotovljeno potrošniku, zlasti tako, da zagotovijo vzpostavitev pravnega in dejanskega položaja, v katerem bi ta potrošnik bil, če tega nepoštenega pogoja ne bi bilo (glej v tem smislu sodbo z dne 16. marca 2023, M. B. in drugi (Učinki ugotovitve neveljavnosti pogodbe), C-6/22, EU:C:2023:216, točki 21 in 22).
- 31 Na drugem mestu, banka Getin Noble Bank trdi, da Sodišče nima na voljo pravnih in dejanskih elementov, ki so potrebni, da bi lahko na zastavljeno vprašanje dalo koristne odgovore, ker je predložitveno sodišče glede na okoliščine obravnavane zadeve tožeči stranki iz postopka v glavni stvari napačno opredelilo kot potrošnika.
- 32 V zvezi s tem je treba upoštevati, da za vprašanja v zvezi z razlago prava Unije, ki jih nacionalna sodišča zastavijo v pravnem in dejanskem okviru, za opredelitev katerega so odgovorna sama in katerega pravilnosti Sodišče ne preverja, velja domneva upoštevnosti. Poleg tega Sodišče v okviru predloga za sprejetje predhodne odločbe ni pristojno za odločanje o razlagi nacionalnih določb niti za presojanje o tem, ali jih nacionalno sodišče pravilno razlaga ali uporabi, saj je taka razlaga v izključni pristojnosti nacionalnega sodišča (glej v tem smislu sodbo z dne 25. novembra 2020, Sociálna poisťovňa, C-799/19, EU:C:2020:960, točki 44 in 45 ter navedena sodna praksa).
- 33 Ker je v obravnavani zadevi predložitveno sodišče menilo, da sta tožeči stranki v postopku v glavni stvari potrošnika, Sodišču ni pristojno odločati o taki opredelitvi. Sodišče ima tako na voljo pravne in dejanske elemente, ki so potrebni, da bi lahko na zastavljeno vprašanje dalo koristne odgovore.
- 34 Zato je treba ugotoviti, da je predlog za sprejetje predhodne odločbe dopusten.

Vsebinska presoja

- 35 Predložitveno sodišče z ednim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni sodni praksi, v skladu s katero lahko nacionalno sodišče zavrne predlog potrošnika za sprejetje začasnih ukrepov, s katerim se predlaga, naj se do sprejetja končne odločitve o ugotovitvi neveljavnosti potrošniške kreditne pogodbe, ker ta pogodba vsebuje nepoštene pogoje, odloži plačilo mesečnih obrokov, zapadlih na podlagi navedene pogodbe, kadar so takičasni ukrepi potrebni za zagotovitev polnega učinka te odločitve.
- 36 Najprej je treba opozoriti, da je cilj Direktive 93/13 zagotoviti visoko raven varstva potrošnikov (glej v tem smislu sodbo z dne 25. novembra 2020, Banca B., C-269/19, EU:C:2020:954, točka 37).

- 37 Za to člen 6(1) Direktive 93/13 državam članicam nalaga, da zagotovijo, da nepošteni pogodbeni pogoji za potrošnika niso zavezujoči, ne da bi mu bilo treba vložiti pravno sredstvo in pridobiti sodbo, s katero bi se potrdila nepoštenost teh pogojev (sodba z dne 4. junija 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, točke od 20 do 28). Iz tega izhaja, da se morajo nacionalna sodišča vzdržati uporabe teh pogojev, zato da ti ne bi imeli zavezujočih učinkov za potrošnika, razen če ta temu nasprotuje (sodba z dne 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria in Bankia, C-70/17 in C-179/17, EU:C:2019:250, točka 52 in navedena sodna praksa).
- 38 Pole tega v skladu s členom 7(1) Direktive 93/13 države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.
- 39 V tem okviru je Sodišče navedlo, da morajo države članice v svojem nacionalnem pravu določiti podrobna pravila za ugotavljanje nepoštenosti pogoja iz pogodbe in za nastop konkretnih pravnih učinkov te ugotovitve. Navedena ugotovitev pa mora omogočiti vzpostavitev pravnega in dejanskega položaja zadevnega potrošnika, kot bi bil podan, če tega nepoštenega pogoja ne bi bilo. Taka ureditev varstva, ki je potrošnikom zagotovljeno z Direktivo 93/13, v nacionalni zakonodaji namreč ne more spremeniti vsebine tega varstva (glej v tem smislu sodbo z dne 30. junija 2022, Profi Credit Bulgaria (Pobot po uradni dolžnosti v primeru nepoštenega pogoja), C-170/21, EU:C:2022:518, točka 43 in navedena sodna praksa).
- 40 Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da se, ker na tem področju ni posebnih predpisov Unije, podrobna pravila za izvajanje varstva potrošnikov iz Direktive 93/13 v skladu z načelom postopkovne avtonomije držav članic določijo v nacionalnem pravnem redu teh držav. Vendar ta pravila ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki urejajo podobne nacionalne položaje (načelo enakovrednosti), in ne smejo biti oblikovana tako, da bi v praksi onemogočala ali pretirano oteževala uveljavljanje pravic, ki jih podeljuje pravni red Unije (načelo učinkovitosti) (sodba z dne 10. junija 2021, BNP Paribas Personal Finance, od 776/19 do 782/19, EU:C:2021:470, točka 27 in navedena sodna praksa).
- 41 Tako je Sodišče zlasti glede predlaganih začasnih ukrepov za uveljavljanje pravic, ki izhajajo iz Direktive 93/13, lahko ugotovilo, da ta direktiva nasprotuje nacionalni ureditvi, ki sodišču, ki je pristojno za presojo dejanskega stanja in za presojo nepoštenosti pogodbenega pogoja, ne omogoča, da sprejme začasne ukrepe, kot je prekinitev postopka izvršbe, kadar je sprejetje teh ukrepov potrebno za zagotovitev polnega učinka njegove končne odločbe, saj lahko ta ureditev ogrozi učinkovitost varstva, ki se želi zagotoviti z navedeno direktivo (glej v tem smislu sodbo z dne 13. junija 2013, Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, točke 59, 60 in 64).
- 42 Poleg tega je imelo Sodišče priložnost pojasniti, da je take ukrepe morda treba sprejeti, zlasti kadar obstaja tveganje, da bo ta potrošnik med sodnim postopkom, ki lahko traja precej dolgo, plačeval mesečne obroke v znesku, ki je višji od dejansko dolgovanega, če bi bilo treba zadevni pogoj zavrniti (glej v tem smislu sklep z dne 26. oktobra 2016, Fernández Oliva in drugi, od C-568/14 do C-570/14, EU:C:2016:828, točke od 34 do 36).
- 43 Zato varstvo, ki je potrošnikom zagotovljeno z Direktivo 93/13, zlasti z njenima členoma 6(1) in 7(1), zahteva, da mora biti nacionalnemu sodišču omogočeno, da sprejme ustrezen začasni ukrep, če je to potrebno za zagotovitev polnega učinka odločitve, ki jo je treba sprejeti v zvezi z nepoštenostjo pogodbenih pogojev.

- 44 V obravnavani zadevi glede načela enakovrednosti iz informacij, ki jih je predložilo predložitveno sodišče, ne izhaja, da se upoštevna nacionalna zakonodaja na področju začasnih ukrepov uporablja različno glede na to, ali se spor nanaša na pravice, ki izhajajo iz nacionalnega prava, ali na pravice, ki izhajajo iz prava Unije.
- 45 V zvezi z načelom učinkovitosti je treba opozoriti, da je treba vsak primer, v katerem se postavlja vprašanje, ali se z neko nacionalno procesno določbo onemogoča ali pretirano otežuje uporaba prava Unije, preučiti ob upoštevanju umestitve te določbe v celotnem postopku pred različnimi nacionalnimi sodišči ter poteka tega postopka in njegovih posebnosti (glej v tem smislu sodbo z dne 18. februarja 2016, Finanmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, točka 43). Enako mora veljati za razlago te nacionalne določbe v sodni praksi.
- 46 V zvezi s tem iz informacij v predlogu za sprejetje predhodne odločbe in pisnih stališč, ki jih je Sodišču predložila med drugim poljska vlada, izhaja, da zakonik o civilnem postopku poljskemu sodišču, ki odloča v postopku za ugotovitev ničnosti pogodbe zaradi nepoštenosti pogodbenega pogoja iz te pogodbe, omogoča, da sprejme začasne ukrepe. Predložitveno sodišče se v zvezi s tem sklicuje na člen 730¹ zakonika o civilnem postopku, ki se nanaša na pogoje za sprejetje začasnih ukrepov, in na člen 755(2¹) tega zakonika, v skladu s katerim lahko navedeno sodišče odredi zavarovanje, tudi če je namenjeno poravnavi terjatve, kadar je to potrebno za preprečitev neposredne škode ali drugih, za upravičenca neugodnih posledic.
- 47 Vendar po mnenju predložitvenega sodišča v nacionalni sodni praksi obstaja precejšnja težnja po zavrnitvi predlogov za sprejetje začasnih ukrepov v okoliščinah, kakršne so te v postopku v glavni stvari, in sicer kadar se predlaga odlog plačila mesečnih obrokov, zapadlih na podlagi kreditne pogodbe, za katero bi bilo mogoče ugotoviti, da je zaradi nepoštenih pogojev, ki naj bi jih vsebovala, neveljavna, do izreka končne meritorne odločitve. V skladu s to sodno prakso naj bi bila taka zavrnitev upravičena zaradi neobstoja „pravnega interesa“ zadevnega potrošnika iz razlogov, povzetih v točki 20 te sodbe.
- 48 Iz informacij v predlogu za sprejetje predhodne odločbe in pisnega stališča, ki ga je Sodišču predložila poljska vlada, pa je razvidno, da nacionalno sodišče v okviru preizkusa tožbe za ugotovitev ničnosti pogodbe zaradi nepoštenosti pogodbenega pogoja iz te pogodbe načeloma odloča o predlogih, navedenih v tožbi, torej brez razširitve obsega te tožbe, o zneskih, plačanih do vložitve predloga, o katerem odloča, sicer bi odločalo *ultra petita*. Kadar torej navedeno sodišče vsebinsko ugotovi, da te pogodbe po odpravi tega pogoja objektivno ni več mogoče izpolniti, kot naj bi bilo to v postopku v glavni stvari, in da je treba zadevnemu potrošniku vrniti zneske, ki jih je neupravičeno plačal na podlagi navedene pogodbe, bi zavrnitev predloga za sprejetje začasnih ukrepov za odlog plačila mesečnih obrokov, zapadlih na podlagi te pogodbe, vsaj delno povzročila neučinkovitost končne meritorne odločitve, ki jo je treba sprejeti. Taka končna odločitev namreč ne bi pripeljala do vzpostavitve pravnega in dejanskega položaja, v katerem bi ta potrošnik bil, če navedenega nepoštenega pogoja ne bi bilo, v skladu s sodno prakso, navedeno v točki 40 te sodbe, ker bi lahko bil na podlagi postopkovnih pravil, ki se uporabljajo, predmet te končne odločitve le del že plačanega zneska.
- 49 Iz tega sledi, da bi lahko bilo v takih okoliščinah sprejetje začasnih ukrepov za odlog plačila mesečnih obrokov, zapadlih na podlagi kreditne pogodbe, za katero bi bilo mogoče ugotoviti, da je zaradi nepoštenih pogojev, ki naj bi jih vsebovala, neveljavna, potrebno za zagotovitev polnega učinka odločitve, ki jo je treba sprejeti, restitucijskega učinka, ki nastane na podlagi te odločitve, in posledično učinkovitosti varstva, zagotovljenega z Direktivo 93/13.

- 50 Kot je namreč razvidno iz predloga za sprejetje predhodne odločbe, bi moral potrošnik – če ne bi bil sprejet začasni ukrep za odložitev izpolnjevanja njegove pogodbene obveznosti plačila teh mesečnih obrokov – da bi se izognil temu, da bi končna odločitev o ugotovitvi neveljavnosti zadevne kreditne pogodbe pomenila le delno ponovno vzpostavitev njegovega položaja, bodisi razširiti obseg svojega prvotnega zahtevka po plačilu vsakega mesečnega obroka bodisi po odločitvi o ugotovitvi ničnosti te kreditne pogodbe vložiti novo tožbo, katere predmet bi bilo plačilo mesečnih obrokov, plačanih med prvim postopkom. V zvezi s tem je treba navesti, da poljska vlada v pisnem stališču navaja, da je treba v skladu s členom 25a ustawa o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (zakon o stroških postopka v civilnih zadevah) z dne 28. julija 2005 (Dz. U. št. 167, pozicija 1398), v prečiščeni različici (Dz. U. 2022, pozicija 1125), za vsako razširitev tožbe plačati stroške postopka.
- 51 Poleg tega je po mnenju predložitvenega sodišča vložitev nove tožbe potrošnika vsekakor potrebna, kadar prvemu postopku za ugotovitev ničnosti kreditne pogodbe zaradi nepoštenosti pogodbenega pogoja iz te pogodbe sledi pritožbeni postopek, ker v tem primeru postopkovna pravila poljskega prava ne določajo možnosti razširitve obsega tožbe na prvi stopnji. V teh okoliščinah je očitno, da če začasni ukrepi za odložitev izvajanja obveznosti plačila mesečnih obrokov, zapadlih na podlagi te kreditne pogodbe, ne bi bili sprejeti, odločitev, s katero bi bilo ugotovljeno, da je ta pogodba neveljavna, in s katero bi bilo naloženo vračilo zneskov, ki jih je ta potrošnik že plačal, ne bi omogočila uresničitve cilja Direktive 93/13, ki je vzpostavitev njegovega prejšnjega pravnega in dejanskega položaja.
- 52 Poleg tega, kot je bilo navedeno v točki 42 te sodbe, je sprejetje takih začasnih ukrepov še toliko nujnejše, kadar je navedeni potrošnik zadevni banki plačal znesek, ki je višji od izposojenega zneska, še preden je ta potrošnik začel postopek.
- 53 Nazadnje, ni izključeno, da bi podaljšanje zadevnega postopka, če začasni ukrep za odložitev izpolnjevanja pogodbenih obveznosti istega potrošnika ne bi bil sprejet, povzročilo tako poslabšanje njegovega finančnega položaja, da ta potrošnik ne bi mogel več vložiti potrebnih tožb za povračilo zneskov, do katerih je upravičen zaradi neveljavnosti pogodbe.
- 54 Take okoliščine bi lahko povečale tudi tveganje, da potrošnik ne bi več mogel plačati mesečnih obrokov, zapadlih na podlagi navedene kreditne pogodbe, zaradi česar bi lahko zadevna banka začela postopek za izvršbo svoje terjatve na podlagi kreditne pogodbe, za katero bi bilo mogoče ugotoviti, da je neveljavna.
- 55 Iz navedenega izhaja, da nacionalna sodna praksa, v skladu s katero se zavrne sprejetje začasnih ukrepov za odlog plačila mesečnih obrokov, zapadlih na podlagi kreditne pogodbe, čeprav so ti ukrepi potrebni za zagotovitev varstva, ki ga potrošnikom zagotavlja Direktiva 93/13, glede na njeno mesto v sklopu postopkovnih pravil, določenih v poljskem pravu, ni v skladu z načelom učinkovitosti in zato ni združljiva s členom 6(1) in členom 7(1) Direktive 93/13.
- 56 Ob tem je treba na prvem mestu opozoriti, da morajo nacionalna sodišča ob upoštevanju celotnega nacionalnega prava in z uporabo načinov razlage, ki so uveljavljeni v nacionalnem pravu, narediti vse, kar je v njihovi pristojnosti, da zagotovijo polni učinek te direktive in dosežejo rešitev v skladu z njenim ciljem (sodba z dne 6. novembra 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, točka 59 in navedena sodna praksa).

- 57 Zahteva po taki skladni razlagi med drugim vključuje obveznost nacionalnih sodišč, da po potrebi spremenijo ustaljeno sodno prakso, če ta temelji na razlagi nacionalnega prava, ki ni združljiva s cilji direktive. Nacionalno sodišče zato ne more upravičeno trditi, da zadevne določbe nacionalnega prava ne more razlagati v skladu s pravom Unije le zato, ker je bila ta določba dosledno razlagana v smislu, ki ni v skladu s pravom Unije (sodba z dne 26. junija 2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, točka 66 in navedena sodna praksa).
- 58 V obravnavani zadevi predložitveno sodišče in poljska vlada menita, da je mogoče zadevno ureditev in, natančneje, drugi pogoj za izdajo začasnih ukrepov v poljskem pravu – in sicer pogoj iz člena 730¹ zakonika o civilnem postopku, da obstaja „pravni interes“ – razlagati v skladu s pravom Unije.
- 59 Na drugem mestu je treba po eni strani poudariti, da je nacionalno sodno prakso, navedeno v točki 55 te sodbe, mogoče opredeliti kot nezdružljivo s pravom Unije le, če nacionalno sodišče ugotovi, da je sprejetje predlaganih začasnih ukrepov potrebno za zagotovitev polnega učinka končne meritorne odločitve, ki jo je treba sprejeti. V zvezi s tem mora nacionalno sodišče razpolagati z zadostnimi indici o nepoštenosti enega ali več pogodbenih pogojev, tako da je verjetno, da je zadevna kreditna pogodba nična ali da je treba zadevnemu potrošniku vsaj ugoditi vračilo mesečnih obrokov, zapadlih na podlagi te pogodbe. Po drugi strani mora navedeno sodišče glede na vse okoliščine obravnavane zadeve ugotoviti, ali je odložitev izpolnjevanja obveznosti tega potrošnika, da plača te mesečne obroke za čas trajanja zadevnega postopka, potrebna za zagotovitev vzpostavitve pravnega in dejanskega položaja, v katerem bi ta potrošnik bil, če teh pogojev ne bi bilo. Tako bo lahko isto sodišče upoštevalo med drugim finančni položaj istega potrošnika in tveganje, da bo moral ta potrošnik zadevni banki vrniti znesek, ki presega znesek, ki si ga je od te banke izposodil.
- 60 Če torej nacionalno sodišče na eni strani meni, da obstajajo zadostni indici, da so zadevni pogodbeni pogoji nepošteni in da je zato verjetno, da je treba zneske, ki jih je zadevni potrošnik plačal na podlagi kreditne pogodbe iz postopka v glavni stvari, vrniti, in na drugi strani, da ni mogoče zagotoviti polnega učinka končne meritorne odločitve, ki jo je treba sprejeti, ker začasni ukrepi za odlog plačila mesečnih obrokov, zapadlih na podlagi te pogodbe, niso bili sprejeti, kar mora presoditi nacionalno sodišče ob upoštevanju vseh okoliščin primera, mora to nacionalno sodišče sprejeti začasne ukrepe, ki vključujejo odložitev izvajanja obveznosti tega potrošnika, da opravi plačila na podlagi navedene pogodbe.
- 61 Glede na vse navedeno je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 6(1) in člen 7(1) Direktive 93/13 v povezavi z načelom učinkovitosti razlagati tako, da nasprotujeta nacionalni sodni praksi, v skladu s katero lahko nacionalno sodišče zavrne predlog potrošnika za sprejetje začasnih ukrepov, s katerim se predlaga, naj se do sprejetja končne odločitve o ugotovitvi neveljavnosti potrošniške kreditne pogodbe, ker ta kreditna pogodba vsebuje nepoštene pogoje, odloži plačilo mesečnih obrokov, zapadlih na podlagi navedene kreditne pogodbe, kadar je sprejetje teh začasnih ukrepov potrebno za zagotovitev polnega učinka te odločitve.

Stroški

- 62 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (deveti senat) razsodilo:

Člen 6(1) in člen 7(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah v povezavi z načelom učinkovitosti

je treba razlagati tako, da

nasprotujeta nacionalni sodni praksi, v skladu s katero lahko nacionalno sodišče zavrne predlog potrošnika za sprejetje začasnih ukrepov, s katerim se predlaga, naj se do sprejetja končne odločitve o ugotovitvi neveljavnosti potrošniške kreditne pogodbe, ker ta kreditna pogodba vsebuje nepoštene pogoje, odloži plačilo mesečnih obrokov, zapadlih na podlagi navedene kreditne pogodbe, kadar je sprejetje teh začasnih ukrepov potrebno za zagotovitev polnega učinka te odločitve.

Podpisi